

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZS-DOBOKAMEGYEI TANÍTÓ TESTÜLET.

FŐMUNKATÁRSÁK:

KISS SÁNDOR és SZABÓ ENDRE.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

VÁRADI KÁROLY.

Megjelenik — július és augusztus havakat kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ár: egész évre 3 frt, félévre 1 frt 50 kr.

Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krra számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illetők a szerkesztőhöz (lakik a belső-középutcában 31. sz. a.); az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — Gázi József egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (kurta szappantúca, 15. sz. a.) küldendők.

A könyvnélkülöztesről.

I.

Jól tudom, hogy „nagy fába vágom fejszémét,” a midőn tanítási rendszerünk ez egyik legnagyobb akadályáról akarok szólni. Merész dolog azt támadni meg, a mi az emberiség neveltetésében csaknem kizárólagos módszernek tartatott annyi századok óta, legalább a tanítás céljára és különösen az iskolákban. De vállalkozásomban bátorít és vigasztal az a tudat, hogy nem én kezdem először e támadást, s hogy én se akarom azt „a terebélyes nagy fát” egészen kivágni. Ez utóbbi helytelen és indokolatlan törekvés is lenne, aztán meg nagyon is parányinak kellene éreznem hozzá az erőmet. S végre, ha sikerülne is: a lezuhanó nagy fa maga alá temetne nem csak engemet, de tanügyünk nem egy félthető érdekét is.

Ennyi előszóbol is kivehetik t. olvasóim, hogy én arra a hóbortós vállalatra, hogy minden könyvnélkülözteset ki akarják vetni iskoláinkból, bizony nem vállalkozom. Én csak azokat a fattyú-hajtásokat és mellék indákat akarom megtámadni s — ha lehet — irtogatni, a melyek miatt a különben életképes fa nem virúihat úgy, s nem teremhet anynyi gyümölcsöt, mint a hogy mi óhajtanók, s a meny nyit különben várhatnánk tőle. Tehát csak is a kertész szerepére vállalkozom. S erre már csak azért is érzek magamban egy kis erőt és némi jogot, mert — hej! — sok gonosz ág és vessző csapkodott meg engem is idáig azokból a fattyú-hajtásokból, a melyeknek most feléjük irányzom a baltámat.

Azt mondják, hogy „az emberek és népek emlékeiből merítnek erőt küzdelmeikhez.” Nő, azokból

én is meríthetek! Hiszen még jól emlékszem, hogy a mikor, mint alig 6 éves gyerek, felkerültem az „1-ső normá-“ba, mindjárt a második napon jól belém s illetőleg rám vertek egy fél lapot abból az A-B-C-ből, a melyet csak néhány perccel azelőtt mutattak meg nekem. Hanem láttam aztán azután eleget! Láttam; mert a hogy megkezdődött „a rendszeres tanítás” — a pedig hamar megkezdődött ám! — egy kis megmutatásra kihagytak belőle minden félnapra egy-egy szakaszt, s azt nekem addig kellett néz nem, a mig kikérdeztek belőle. De minek mesélem én ezeket, hiszen kit nem neveltek így régen? . . .

„S mégis emberek lettünk!” Azok isten jóvoltából, s aztán meg azért, hogy nekünk se volt mindnyájunknak olyan „erős rendszerű” tanítónk, mint volt legelején nekem az a boldog emlékü rokonom, a ki csupa atyafiságból kezdett legelebb az írás és olvasás nehéz mesterségére tanítani.

Régen is voltak jó és lelkiismeretes tanítók, a kik, a miben csak lehetett, csak könnyítettek a rendszer nyúgein. S ha már eddig — a múltak emlékéért — magamról is beszéltem, most — az igazság érdekében — okvetlen be kell vallanom, hogy e tekintetben — a 3 havig tartott atyafiságos experimentatiót leszámítva — a legtöbb tanítómnak és tanáromnak én is örök hálával tartozom. Kettőt azonban e hála sem írthatott ki lelkemből. Nem, egy felől annak emléket, hogy menynyi tenger kínomban került nekem tanuló koromban — tanítóim jóakarátú könnyítésük dacára is — az a sok és sok mindenféle könyvnélkülözés; s nem másfelől azt, hogy a sok fáradsággal bememorizált ismeretekből aránylag milyen kevés maradt meg a későbbi időkre fejemben,

lelkemben, s épen ezért megnyit kellett és kell azok hiányait oly korban pótolgatnom, a mikor már nem igen volt s van az effélékre idő és alkalom.

Azt hiszem, hogy ilyen — vagy legalább ily forma — vallomást tehet a multa vonatkozólag a ma élő meglett emberek közül csaknem mindenki.

De hát mi — a ma élő és működő tanítók — okúlva a multból a magunk kárán, olyan sokra vitük-e már, hogy egész könnyedén dobhatunk követ a multa s abban élt elődeinkre?

Kő-dobásról itt szó sincs; s a multa is csak azért hivatkoztam, hogy annak egy kis töredéke elevenítse fel lelkünkben mind azokat az emlékeket, a melyek csak tanulságosak lehetnek a jelenben és a jövőre. Vessük össze ezeket a tanulságokat a jelen tapasztalataival, s így mondjunk egy kis igazságos kritikát magunkra; mert szó sincs róla, hogy mi is meg ne érdemelnők a kritikát. Elmondom, hogy miért érdemeljük meg, s aztán szólni fogok arról is: mit tegyünk, hogy ne ítéljen el bennünket is a jövő épen úgy, vagy még több joggal e kérdésben, mint a hogy mi elítéljük a multat.

Megérdemeljük a kritikát legelsőbbben már csak azért is, mert mi is igen korán kezdjük a könnyélnkülöztetést. Tudom én, hogy a gyermekre nem ismeret-szerzésért, hanem csak az emlékezete fejlesztéséért tukmáljuk rá e terhet; s azt is tudom, hogy annak fejlesztésére épen a fiatal korban kinálkozik a legtöbb mód és alkalom; de azért mégis helytelen és időelőtti dolognak tartom azt, a mikor egy 6—7 éves gyermeket azonnal rendszeres könyvnélkülözésre fognak, mihelyt csak tud legalább baktatni az „A-B-C-“ben vagy „Olvasó könyv-“ben. Nem az ellen van nekem szavam, hogy az ilyen kezdő tanulónak is meg ne taníthassunk — jó megmagyarázás után s kivált szabad előadásból — néhány dalt, versecskét és kisebb elbeszélést, a mit könnyen felfoghat, jól megérthet s a mi korának és kedélyének is megfelel — hisz ezt, okkal-moddal, már a szülői ház, vagy az óvoda és gyermek-kert is megteheti, s meg is teszi sokszor sikerrel; de igen is szólok az ellen, hogy egyetlen kezdő tanulónak se adjunk a kezébe semmiféle könyvet se a végre, hogy az abból — még előre bocsájtott magyarázat után is — magára tanuljon meg valamit, és pedig épen szó vagy szöveg szerint tanulja meg azt.

Pedig nem teszik-e meg ezt majdnem minden középtanodánk előtt fenálló elemi iskolának már az

1-ső osztályában; sőt nem teszik-e meg akárhány népiskolának mindjárt a legelső korosztályában is?

Bizony, a hol megteszik, elég rosziul teszik! Roszszuul, mert így únja, sőt így gyüloeli meg a legtöbb gyermek a tanulást, mint olyan nehéz mesterséget, a melynek titkaiba s fogásaiba még be sem avatták, de azért annak már is a sikeres folytatását várják tőle. Így szokja meg a legtöbb tanuló, hogy csak nézze a könyvet, vagy hogy csak játszodjék és szorakozzék mellette.

Nem is csóda! Hiszen a szokatlan leckekihasgásra önkénytelenül is így gondolkozik e korban a legtöbb: „ha már megmagyarázták s én értem a dolgot, mit tegyek még többet?“ Ha pedig még nem magyarázták meg s úgy hagyják ki a leckét, akkor meg azért nem tanul, mert sem érzeke, sem képesége nincs még hozzá. Kényszeríteni ugyan lehet rá, csak hogy e kényszernek majd soha sincs kivánt eredménye. A természet rendjét nem lehet felforgatni, s a fellódés rendes menetét — kivált ily korban — épen nem lehet mesterséges eszközökkel siettetni.

De mi a természett rendje s a fejlődés rendes menete e korban? Az, hogy a gyermek szemléleteket tegyen, fogalmakat ismerjen s értsen meg, s így képeket szerezzon magának e korban. Úgy is ezek s szellemének ezek által megindított fejlődése és gyarapodása lesz későbbi kutatásainak s ismeret-szerzésének alapja. Legfőlebb még kettőt tehet ezek mellett s ezek közben: foglalkozhatik és játszhatik. Mind a kettő fejlesztí testét és szellemét is, s általában ezek gyakorlása közben is növekedik ő.

Ezekért az újabb népiskola, ha a „jó“ név kiérdemlését csak megközelíteni akarja is, nem is könyvnélkülöztet kezdő tanítványaival magukra soha semmit sem. Az igaz, meg is gyül a baja nem egyszer azokkal a szülökkel, a kik csak azt tartják jó iskolának, a honnan mindig viszen haza valamit olyat a gyerek, a mit a nyelvével nagy hangon elperegteshet. De — istennek hála! — ritkúlnak már az ilyen szülök, s így a meggyengült táborral szemben már nem lesz nehéz tovább vivni azt a harcot, a melynek szerencsés kimenetelével csak a megbukott, roszt rendszer lesz a legyózótt.

Enynyit a kezdők s általában a kis gyermekek könyvnélkülöztetése ellen. Sokat tehetnék még hozzá; de a ki látni akar, ebből is láthat eleget. Aztán később úgy is kiakarom fejteni: mikor, hogyan kezdjük, hogy folytassuk s mikre alkalmazzuk a könyv-

nélkülöztetést? Hanem előbb lássuk e rendszer egyéb tévedéseit, túlhajtásait és kiányait is.

De ezekről — tér hiánya miatt — csak a jövő számban!

Váradi Károly.

KISDEDNEVELÉSI ROVAT.

Miért nem terjednek eléggé a kisdéd-növeldek (gyermek-kertek) hazánkban?

Sokaktól halljuk azt a nyilatkozatot, hogy „jó az a kisdéd-növelde, szép az a kisdéd-növelde és talán szükséges is!” és még is mily kevés ezen intézetek száma hazánkban. Például nagyon könnyen el lehet számlálni az erdélyi kisdéd-növeldeket: alig van 9—10. És mi ez aránylag az elemi-iskolák számához képest? Pedig csak úgy lehetne a nevelés terén sikerrel haladni, ha minden elemi-iskolához egy kisdéd-növelde volna csatolva.

Nem lehet mondani, hogy helyenként ne tennének meg mindent annak érdekében, hogy a kisdéd-növeldek száma szaporodjék. Adnak ki a gyermek-kertek ismertetése céljából különféle munkákat, nyitnak képezdét, hogy ne kénytelenitessenek az újonnan megnyitott kisdéd-növeldekre külföldről, hazánk nyelvét nem bíró, nevelő-nőket alkalmazni; de úgy látszik, hogy az újonnan megnyitott kisdéd-növeldeket nagyon könnyen be lehet tölteni nevelő-személlyel, mert körül-belül 3 éve, hogy a kolozsvári kisdédnevelőnőket képző-intézet létesült és azóta alig nyitattott 3 vagy 4 kisdéd-növelde. Rebesgetik, hogy itt is, ott is tervezik egy kisdéd-növelde állítását, de bizony sok helyt csak is terv maradt ez mindez ideig. Szóval, a kisdéd-növeldek iránt mutatkozó nagy érdeklődés mellett sem szaporodnak eléggé ezen intézetek s azért méltán kérdezhetjük, hogy mi ennek az oka? Ezen fontos kérdést ohajtanám jelen cikkemmel megoldani, vagy is inkább erre vonatkozó nézeteimet előadni.

En a kisdéd-növeldek elterjedésének lassúságát három fő okban vélem rejleni.

Első és legfontosabb ok az, hogy e kisdéd-növeldek hasznát sokan kellőképp nem ismerik, a kik pedig ismerik és barátai az ügynek, azok nem ismertetik eléggé a közönséggel, pedig a míg általános érdeklődést nem tudunk fölbresztetni, addig ügyünk nem jut oly érvényre, a melyre jutnia kellene. A bajon csak úgy lehet segíteni, ha az ügynek barátai nem kimélnék fáradságot, hogy a közönséggel a kisdéd-növeldek hasznát megismertessék.

„De miként tegyék azt?” kérdezik némelyek, hiszen, nincs mindenütt kisdéd-növelde, hogy azok látogatására buzdítanak a közönséget? Igaz, hogy nincs, de lehet ezen intézetek hasznát más módon is megismertetni, ámbar az volna a legsikeresebb, hogy ha a gyakorlati téren győződne meg a kételkedők azok észszerűségéről. De hát a hol az nincs, ott nem is lehet követelni, hogy ez uton ismerkedjenek meg a gyermek-kertekkel.

Az a kérdés tehát, hogy ily helyeken miként győzzük meg a közönséget a kisdéd-növeldek hasznosságáról? Hiszen az irodalom terén már eleget ismertették, irtak róla nagyon sokat és még sem vezetett kellő eredményhez. Az igaz, hogy bizony sokat irtak, de az a hiba, hogy kevesen olvasták. Ott van a „Hon”, ott a „Népnevelők Lapja”; ezek mindenikében külön rovat van, a melyben mindig találunk a kisdédnevelés érdekében irt hasznos cikkeket, de hát az a hiba, hogy az ily cikkeket csak úgy át szokták lapozgatni. Azt mondják rá: „erről már annyit irtak, keressünk érdekesebbet a napi hírek, vagy a különféle között.” Több könyv, röpirat jelent már meg a kisdéd-növeldek érdekében, a többek között a kolozsvári gyermekkerttársulat is adott ki egy kis füzetet „Gyermek-kert” czímen háromszáz példányban, de dacára annak, hogy igen sok példány ingyen osztott ki, még jelenleg is megvan vagy 100 példány. Ez is tanúsítja mennyire mellőzöttek az e tárgyban irt munkák. De talán nem is egészen az ügy iránti közöny az oka, hogy az ily munkák olvasatlanul maradnak, hanem inkább az, hogy sokan nem tudnak létezésükről. Azért tehát, ez ügynek barátai ne kiméljék a fáradságot és ajánlják ezek olvasását a közönség figyelmébe, azokból kivonva, vagy ha tetszik egészen új munkákból, tartsanak fölolvasásokat és ily uton ismertessék a közönséggel a gyermek-kerteket. Lépjenek fel egész erélylyel, egy kis ellentmondás ne rettentse vissza ez ügynek barátait, hanem igyekezzenek az ügyet eléggé ismerők irataiból meríteni adatokat a kételyek eloszlatására.

Második és igen lényeges oka annak, hogy a kisdéd-növeldek száma nem szaporodik, a mostani szűk pénzviszony. Ez kétségkívül nagy akadály, de még sem olyan nagy, hogy ne lehetne leküzdeni. Mert hiszen mindamellett, hogy ilyen szűk a pénzviszony, mennyi mindenféle, talán a kisdéd-növeldeknél kevésbé szükséges intézetek jönnek létre. Ha, mint fennebb is íram, általános érdeklődést tudnánk ébresztetni, csak akkor haladnánk előre; de a hol érdeklődnek is az ügy iránt, ott sem haladnak előre. Azt mondják: „szép, de nincs reá pénzünk!” — pedig dehogy nincs; csak annyi nincs, hogy azzal valami fényes intézetet lehetne nyitni. És ebben rejlik a főhiba, hogy mindjárt nagyszerűt és fényest akarnak létesíteni, például a kolozsvári és pesti minta-növeldekhöz mindenben hasonlókat és azt hiszik, hogy egyszerűbb intézet nem is volna jó. Pedig dehogy nem! Igen egyszerű berendezéssel is meg lehet azt kezdeni; egy tágas udvar, egy jó nagy szoba, ebben néhány pad egyelőre elég, hogy kisdéd-növeldeket nyissunk; mert ha egyebet nem is, de a játékok több nemeit alkalmazni lehet, p. o. a társasjátékokat, testgyakorló játékokat, érzékfejlesztő játékokat stb. és ezekkel is jól el lehet foglalni a gyermekeket, fejleszteni lehet őket sok tekintetben és az eredménynyel meg lehet nyerni a közönséget, s ha a közönség belátja az intézet, a kisdédnevelés hasznát, jó szívvvel áldoznak többet is, hogy azután jobban is fel lehessen szerelni.

Attól is tartanak némely helyt, hogy a képezdéket végzett gyermekkertésznőknek magas igényeiket ki nem tudják elégíteni. Pedig ebben is csalódnak némileg; mert nem állítom, hogy ne volnának oly nők, a kik csak azért mennek a képezdébe, hogy egy kis ingyen tanításban részesüljenek. Az ilyenek azután csak is akkor fogadnak el állomást, ha az az ő magas igényeiket kielégíti. De az ilyenek csakis kivételek lehetnek, mert a kiben ügybuzgalom és szilárd elhatározás van e pályán működni, az nem fog válogatni és elfogad szerényebb föltételek mellett is állomást, kivált vidéken, a hol nincs annyi kiadása, mint a nagyobb városokban. Már csak azért is elfogadja az állomást, hogy a gyakorlatból ki ne jöjjön és az ügyet elő mozdítsa. Németországon igen sok kisednevelőnő nagyrészt ügybuzgalomból, hogy az ügyet előmozdítsa, fogad el állomást, csak a legszükségesebbekkel láttassék el. Ott volt péld. egy Sepler Lujza, a ki 40 évig működött a kisednevelés terén, nem fogadván el egyebet, mint Oberlin asztalánál egy terítéket. És hazánkban a jelenkorban ne találkoznának ehez hasonlók, a kik legalább kezdetben, a mig ez ügyet jobban megismertetik, szerény föltételek mellett is vállalkoznának állomást elfogadni? Én remélem, hogy igen. Nem kell tehát az e tekintetben felmerülhető akadályoktól tartani és a hol csak lehet, bármily egyszerű módon meg kell kezdeni az alapvetést, hiszen mindenben csak a kezdet nehéz.

Még egy harmadik okát is vélem annak, hogy a kised-növeldek jelenben még annyira sem szaporodnak, mint ezelőtt pár évvel. Ezen harmadik ok szerintem az, hogy már nagyon sok nő van e pályán alkalmazva, sőt az újabb időben kizárólag nők képeztetnek e pályára. E cikket olvasó pályatársnőim ne rettenjenek vissza ez állítástól, mert hiszen én is nő vagyok, mégis kimondom azt, a mit már oly sokan hangsúlyoztak s a mit hosszabb gondolkodás után, most már én is helyesnek tartok, azt t. i. hogy központi helyeken férfivezető alkalmazásuk. Megmondom: miért? Mi nők sok tekintetben alkalmasok vagyunk a kisedneveldek vezetésére; a kis ártatlanokat elfoglalni, őket oktatni, nevelni és szeretni képesek vagyunk. Csakhogy ez még nem elég arra nézve, hogy az ügyet terjeszszük. Ehez még igen sok kell! Első sorban szükséges, hogy nemcsak az intézetben, de azonkívül is apostolai legyünk az ügynek, hogy a kisedneveldek hasznát, szükségességét minden alkalommal ismertessük, arról beszéljünk úton-útfélen. — Már ezekre mi, nők, nem vagyunk alkalmasak, de még ha azok volnánk is, nem nekünk való az, mert — szerintem — rosszul is áll a nőnek valaminek ily módon való hirdetése. Aztán könnyen gúnycímekkel illethetnének és ez — úgy hiszem — minden nőt visszatartana a további korteskedéstől. Továbbá egy nő előtt nincs is oly sok nyitott út; ő nem jelenhet meg akárhol, ismeretlen létére csak azért, hogy valaminek a létrehozását ajánlja s bőbeszédűen a kételkedőket meggyőzze ajánlata hasznosságáról. Azután, az igazat megvallva, a mi beszédünk nem is birna általános érdeklődést

ébreszteni, mert honunkban még nem áll oly magas fokon a műveltség, hogy a nőnek ily irányban való törekvését ne tegyék neveltség tárgyává azok, a kik nem szeretik, hogy a nő komoly ügyekkel foglalkozzék.

Ennélfogva tehát nagyon ajánlanám, hogy legalább központi helyeken férfivezető alkalmaztassék; de önként értetődik, hogy oly egyén állittassék az ilyen központi intézet élére, a ki a kisednevelésért lelkesül. — Az ilyen azután megtehet mindent azon czélra, hogy a kisedneveldek tovább terjedjenek; előadhatja azok czélszerűségét, tarthat fölolvadásokat s például a férfi-összejövetelek alkalmával is nagy buzgóságot fejthet ki azon czélből, hogy ezen ügynek barátokat szerezzen.

Ezekben véltém igénytelen nézeteimet a kisedneveldek lassú terjedésére vonatkozólag elmondani, azon reményben, hogy tapasztalásból merített nézeteimmel hasznukra lehetek azoknak, a kik az ügynek tevékeny barátai.

Szabó Róza,
kisednevelőnő.

IRODALOM.

(*) „Képes-dal és játék-gyűjtemény,“ óvodák-, gyermek-kertek-, elemi népiskolák- és családi körök használatára. Irta: Kobány Mihály, a Pest mária-utcai kisedóvó-intézet vezérőljője, s a „Gyermek-világ“ szerkesztője. Ara?

Örömmel vettük kezünkbe e csinos kiállításban megjelent kis könyvet, azon reményben, hogy annak tartalma által a nevelés szabályainak megfelelő gyermek-dalok és szavalmányokban szegényes irodalmunk hasznavehető munkákkal gyarapodott. Följogosított ezen reményre a szerzőnek, mint szerkesztőnek, a szak-irodalomban ismert neve s azon tevékenysége, melyet tudomásunk szerint, a kisednevelésügye érdekében kifejtett s kifejt.

De a könyv átolvasása után sajnálattal győződünk meg arról, hogy e gyűjtemény egy részét kár volt a világ elé bocsátani. Ne vegye rossz néven a szerző őszinte véleményünket; személyét és egyéb irányban való munkásságát becsüljük, de ez nem tartóztathat vissza minket annak kijelentésétől, hogy az ilyen versek közrebocsátása által ő is, mások is ártanak, és pedig igen sokat ártanak a nevelés ügyének.

A könyv különböző alkalmakra irt összesen 68 gyermek dalt s 26 játékot tartalmaz, melyek a szerző útatisztása szerint megjelölt hazai népdalok dallamára éneklendők. Már itt nem helyeselhetjük, hogy a kis gyermekeket olyan dallamok éneklésére útálja a szerző, a melyek 8 hang-körön túlterjednek s igen magasan járnak. Ám, ő e tekintetben épen nem válogatós s derűre-borúra főlszedtek gyűjteményébe a közönségesen elterjedt népdalok csak nem mindannyiát, még a „here-tyu-tyu-tyu“ izléstelen nótát is.

De még ez a kisebbik hiba; nagyobb az, hogy a többnyire erőltetett rimelés! s a hibás rhythmus a szövegnek sok helyen értelmetlen, majd rossz magyarsággal szer-

kesztett, néhol frivol s minden költőiséget nélkülöző tartalmával párosul számos versben. E mellett a szerző nagyon sok helyen vét a nevelés szabályai ellen is, a midőn olyan dolgokat énekel meg, a melyeknek megénekeltetése nevetséges; a midőn értelmetlen szó-halmazzal akarja a gyermek emlékezetét megterhelni; a midőn erőltetett, vagy a kis gyermekkel meg nem érthető hasonlatokat használ, s végre a midőn nyelvtani szempontból nem helyes kifejezéseket ad a gyermek szájába.

Ime néhány mutatvány!

A poetica licentia illusztrálására:

„Drum, drum szól a dobom,

Hogy ha ütöm, verem, dobom.“ Továbbá,

ezek a rímek: „fekete, teremtette; madarat, szabad; érti, néki; vár, király; sat. (Én ezeket nem tartom rossz rímeknek, s bizonyára mind jó assonance-ok. Szerk.) Vagy mit mondjunk az ilyenre:

„Fáj a szívem, bánattal van az tele(:)
Le'sett babám és elhagyott örökre?“

„Táncolni ment Katinka

Hivta ötöt Kálmánka,

De Katinka nem tudott,

Kálmánka haragudott,

Megálj csak te Katinka,

Elszaladt a Kálmánka.“

vagy:

„Mit esztek ki? bográcsot?

Inkább kiöntöm rátok,

Szedte, vette pajkosságok.

Magatokat elhordjátok!“

vagy:

„Tudjuk, hogy te jó vagy,

Mert szíved igen nagy.

A rossz magyarságra:

„Mond a zsebóra, ha megy,“

„De én jó vagyok, óvonnak beállok,“ sat.

Az aesthetikára:

„Tiszta-e az orrod kis barátom?

Van-e benne nátha majd meglátom?

vagy:

„Told ki pajtás a nyelved,“

A hasonlatok alkalmazására:

„Valahányszor megnézem e virágot

Rózsás színben látom a nagy világot,“

Hogy a tabai asszony rózsás színben látatja az emberrel a világot, azt már hallottuk, de hogy ugyan ilyen hatást gyakorol a gyermekekre egy virág szemlélése, ezt a felfedezést a szerzőnek köszöni a paedagogia, s talán még a költészet is.

Neki, ki a büntetés megénekelésére is verset csinált, imígyen:

„Fogadjon szót a gyermek,

Akkor nem büntetik meg,

De hogy ha szót nem fogad,

Megérdemli, hogy kikap.“

Csak hogy az a kérdés, a mit a szerző nem fejt meg, hogy ezt a dalt a megbüntetett gyermeknek kell-e elénekelnie, vagy társai gúnyolják ki őt annak eléneklésével?

Némely vers a gyermek kedélyétől távol álló, vagy épen következetlen föltevésekkel bibelődik. Ilyen például „az álom“ című, melyben elmondja a szerző, hogy a leány álmában ruháját foltozta s ezen álom „őt fülböldoggá tette.“

Számos vers nélküli a gyermek-dalok azon lényeges kellékét, hogy azok a kedély nemesítésére hassanak. Például:

„Ez a fiu azt hitte.

Hogy a csalán megcsipte,

Én azt mondtam: nem csipte

És ő ezt is elhitte.“ — Ugyan mi haszon származik az ilyen üres beszéd megtanításából?

De legyen elég — tér szűke miatt — mutatványul a sokból ennyi. Hogy ítéletünk ne legyen egyoldalú, készséggel emeljük ki, hogy a sok rossz vers közt itt-ott akad egy-egy olyan is, mely ha költészeti szempontból kifogás alá esik is, de — mint a gyermeki kedélynek megfelelő — érdemes volt arra, hogy világot lásson. Ilyenek: a „tarisznyás posta,“ az „egér fogó“ s a „tavasz“ című versecskék. Sajnos, hogy ilyenek nem nagy számmal böngészhetők ki a gyűjteményből.

Az elmondottak alapján, e kis művet nem ajánlhatjuk, s intjük a tanítókat, s óvoda-vezérleket, hogy óvakodjanak a példakül idézett versekhez hasonló üres csevegekkel tölteni meg a gyermekek elméjét. A szerző azonban legyen meggyőződve arról, hogy a mekkora igazság-érzettel mondjuk ki most ezen ítéletünket, ép oly igazság-érzettel emelendjük ki alkalmilag azon érdemeit, melyeket más irányú haszon működésével szerzett és szerezhethet magának. De most úgy a nevelésügye, valamint a saját érdekében is csak arra kérhetjük: ne vesztesse idejét ilyen versek gyártásával s kimélje pénzét az ilyenek közrebocsájtásától!

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK.

Az „Eötvös-alap“ szabályzatai.

(Vége.)

9. §. A magyarországi tanítók Eötvös-alapjának bizottsága havonkinti gyűlésében megvizsgálja a gyűjtés eredményét, megvizsgálja a pénztár állapotát; intézkedik arról, hogy a gyűjtések a legbiztosabb takarékpénztárakban helyeztessenek el. Felhívásokat intéz az egyes tan-egyletekhez, hogy kebelökben az alapítványgyűjtő bizottságot megalakítsák. Tudomásul veszi a gyűjtéseket s a nyilvános nyugtázást ellenőrzi.

10. §. Az alapítvány-gyűjtő közgonti bizottság évenként az esztendő első hónapjában tartja meg zárszámadását, mely alkalommal a begyűlt összegekről a következő módon intézkedik:

A begyűlt összegeket két egyenlő részre osztván, a gyűjtés felét oly 5—5 ezer forintos alapítványok alkotására fordítja, melyek kamatai magyarországi néptanítók, kisdnednevelők, polgáriskolai és képezdei tanárok szegénysorsú szorgalmas, egyetemünket látogató gyermekeik számára szolgálnak ösztöndíjakul; egy-egy ily alapítvány kamatja csak egy évenként adatik.

11. §. Az összes gyűjtés másik felét a központi bizottság 4 részre osztja s az első negyedből két-kétszáz forintos ösztöndíjakat alkot, melyek szintén egyetemeken tanuló jogosultak között osztandók ki. (Ezen 200 forintos ösztöndíjak közül egy mindig a dunafejedelemségi vagy bukovinai magyar községekben működő magyar ajkú tanító gyermekét illeti, ha egyetemeken tanul.)

Az összes gyűjtés másik felének $\frac{3}{4}$ részéből a központi bizottság 100—100 frtos ösztöndíjakot alkot, melyek magyarországi felsőbb tanintézetekben, főreáliskolák, főgymnásiumok, akadémiák, felső gazdasági intézetek és tan. képezdékben tanuló, ezen ösztöndíjra jogosult egyének között osztatnak ki. (Ezen ösztöndíjak egyike szintén a dunafejedelemségi vagy bukovinai magyar iskolában működő magyarajkú néptanító gyermekét illeti, ha hazánkban tanul.)

A gyűjtés második felének $\frac{1}{4}$ részéből a bizottság 100—100 forintos segélyösszegeket alkot, melyek évenként az egyes tanegyletek utjain segélyért folyamodó s az illető egylet által erre méltóknak ítelt, mások segedelmére utalt tanítók, illetőleg tanítónők, főleg pedig tanítók kenyérkeresetre képtelen nyomorék gyermekeinek gyámolítására fordítandók.

12. §. Az egyes alapítványok ezen szabályok értelmében „Eötvös-alap“ czim alatt a magyar földhitel-intézetnél helyeztetnek el; évi kamataik pedig a títkárral által őrzendő alapítványi oklevelek értelmében évenként kiosztatnak.

Ha az egy évi gyűjtés fele a teljes alapítvány összegét nem éri el, úgy ezen összeg a legközelebbi év végéig kamatozás végett az első hazai takarékpénztárnál helyeztetik el és csak a kiegészítés után tétetik le a magyar földhitel-intézetnél.

13. §. Az egy évben összegyűlt ösztöndíjakat és segélyösszegeket is a központi gyűjtő-bizottság őrzi; a folyamodások tárgyalásának s az összegek odaítélésének jogát mindenkor az egyetemes tanító-gyűlés 50-es bizottsága gyakorolja s ennek ítelete s utasítása értelmében a központi gyűjtőbizottság osztja ki s úgy az ösztöndíjak és segélyek kiosztásáról, valamint a begyűlt pénzekről szóló kimutatását évenként a nagyméltóságú közoktatási ministeriumnak terjeszti fel.

A folyamodványok elintézését végző 50-es bizottság évenként a pünkösdi ünnepek alkalmával tart gyűlést az ösztöndíjak és segélyek kiosztása érdekében.

14. §. Magyarországi tanítók által gyűjtött ösztöndíjakért csak is ezen szabályok által feljogosítottak folyamodhatnak az illető tanintézet tanári testületének véleményes javaslatával az illető tanhatóság utján.

A folyamodvány felszereléséhez azon tanító egylet ajánlása is szükséges, melynek gyűjtő-bizottsága az illető szülője évi járulékát beküldötte. Illetők egyenesen a központi bizottságtól is kivehetik az annak igazolására szóló bizonyítványt, hogy szülőik az alaphoz évenként hozzájárultak.

A segélyért is csak olyan tanítók, tanárok, nevelők, tanítónők, vagy ezeknek nyomorék és kenyérkeresetre képtelen gyermekei folyamodhatnak, kik vagy maguk vagy szülőik rendszeren járultak évenként az alaphoz s az egyletek egyike, vagy másika által gyámolításra ajánlatnak, ugyanazért ezeknek folyamodványa az illető egyletek elnöksége utján terjesztendő be az „Eötvös-alap“ gyűjtő központi bizottság elnökéhez.

Az ösztöndíjakért és segélyekért évenként újból kell folyamodni.

A segélyben csak oly jogosultak részesülhetnek, kiket az egyletek kellő indokolással ajánlanak.

A folyamodványok február havában nyújtandók be az Eötvös-alap központi gyűjtő-bizottság elnökéhez, ki is a folyamodványokat az 60-es bizottságnak adja át, a további intézkedés megtétele végett.

15. §. Azon magyarországi tan. egyletek, melyek ezen intézményt helyeslik, saját kebelökben alapítvány-gyűjtő bizottságot alakítanak, miről a központi bizottságot értesítik. Az egyes egyletekben működő ily bizottság pontosan vezeti külön a járulékokról, külön a kegyes adományokról szóló jegyzeteket külön-külön könyvben, melyek gondosan őrizendők; ezen jegyzékbe felveendő az adakozók neve, lakhelye, állása.

Ezen könyv lapjainak hű másolatai az illető egyleti elnök aláírásával s az egyleti pecséttel megerősítve küldendők be a központi bizottság elnökéhez, vagy félevenként vagy negyedévenként, vagy havonkénti időközökben, míg a begyűjtött pénz ugyanazon időben a központi pénztárnokhoz küldendő a menynyire lehetséges póstautalvánnyal.

Az évi gyűjtések eredményét az egyes tanegyletek Eötvös-alap-gyűjtő bizottságai decz. hó közepén zárják be, midőn a gyűjtés eredményének évi utolsó részletét beküldik a központi bizottsághoz. Az egyleti gyűjtő-bizottságok működéséről csakis az illető egyletnek számolnak be.

16. §. A központi gyűjtőbizottság az egyetemes tan. gyűléseknek részletes kimutatásban számol be az egyes évi gyűjtésekről, melyeket az megvizsgáltatván, ha azokat rendben találja, a gyűjtőbizottságnak a felmentést kiszolgáltatja.

17. §. A II. egyetemes tanítógyűlés 50-es bizottsága által megállapított szabályokon csak az egyetemes tanítógyűlés változtathat és pedig csak két harmadrésnyi szótöbbséggel; mely változtatások azonban csak akkor emelkednek érvényre, ha a felsőbb helyen jóváhagyatnak.

18. §. Az esetben, ha a magyarországi tanítók egyetemes gyűléseit megszüntetnék, az Eötvös-alapból létrehozott alapítványok kamatai felett az alapító oklevelek értelmében mindenkor a magyar királyi közoktatásügyi ministerium intézkedik, — ha csak valamely az egyetemes tanítói gyűlésnek megfelelő országos tanegyesület az Eötvös-alap ügyének vezetését a közoktatási ministerium engedelmével, vagy az utolsó egyetemes tanítói gyűlés beleegyezésével át nem veszi, mely esetben ezt illeti meg az Eötvös-alap ösztöndíjai fölött való rendelkezés ezen alapszabályok szellemének értelmében.

19. §. Az „Eötvös-alap“ gyűjtése intézményének megszüntetése esetében, úgy az a feletti további intézkedésre nézve az egyetemes tanítógyűlés rendes szavazatképes tagjainak két harmada által hozandó határozat foganatosítás előtt a nagyméltóságú belügyminiszter urhoz terjesztendők fel.

20. §. Azon esetben, ha az egylet az alapszabályban meghatározott célt és eljárást illetőleg hatáskörét meg nem tartja, a kir. kormány által a menynyiben további működésének folytatása által az állam vagy a tagok vagyoni érdeke veszélyeztetnék, haladéktalanul felfüggesztetik s a felfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat eredményéhez képest fel is osztatik, vagy esetleg az alapszabályok lefontosabb megtartására különbeni felosztás terhe alatt koteleztetetik.

Budapesten, 1875. oct. 25-én.

Komjáthy György, Péterfi Sándor,
títkárr. a közp. gyűjtőbizottság elnöke.

Örley Sándor,
biz. tag.

59,617 sz. a. Látta a m. kir. belügyminiszter. Budapestén, 1875. évi decz. 7-én.

(P. H.) A minister helyett: **B. Kemény** s. k. államtitk.

T Á R C S

A ponyva-irodalom ellenszerei.

A műveletlen köznéppel az olvasást megkedveltetni — ha nem is hivatalos, de mindenesetre erkölcsi kötelessége a községi előláróknak. Különösen áll ez a jelenlegiekre vonatkozólag. Egy nemzedékkel ezelőtt a köznép közt csak kivételesen akadt egy-egy, ki az írás s olvasás nemes mesterségében kellőleg járatos volt, másrészt azonban csaknem biztos reménylhető, hogy egy nemzedék elmúltával hasonlólag a ritkaságok közé fog számíttatni, ha egy-egy ember a műveltség ezen alapelemeit sem volt képes elsajátítani. A jövő nemzedék (25—30 év múlva) már meglehetősen a maga lábán fog járni, a jelenlegi előtt még egyengetni kell az utat, hogy kedvet nyerjen a buvárkodáshoz. Nem hivatalos, de erkölcsi kötelessége ez az előláróknak. Nem említem azt, hogy ez által a babonákban vetett hit jelentékenyen ritkúlna, nem szólok arról, hogy az okszerű gazdálkodás, az egészségtan követelményeinek a művelt nép sokkal könnyebben tenne eleget, hogy nem kellend őket erőszakkal kényszeríteni arra, hogy gyermekeiket iskolába járassák sat. csak azon nagy hasznot emelem ki, mily jelentékenyen hat az értelmiség terjedése a köznép között a közigazgatás megkönnyebbitésére s hogy ezt elég világossá tegyem, csak arra utalok, mily óriási küzdelmébe s bosszúságába került minden községi előlárónak az új mértékek meghonosítása épen a nép tudatlansága folytán.

A köznép művelődését azonban az iskolán kívül igen nehéz elősegíteni. A műveletlen nép rendesen bizalmatlan, sőt gyanakvó a műveltebbek irányában s ezeknek az ő gondolkozásmódjukhoz s szokásaikhoz kell leereszkedniök, hogy működésöknek bármily sikere legyen. Casinók s népkönyvtárak felállítása már csak ott lehetséges, hol az első jeget megtörtük s még ezen esetben is óvakodnunk kell, ne hogy oly olvasmányokat nyujtsunk nekik, melyek nekünk, műveltebbeknek, igen érdekeseeknek s világosoknak látszanak, de a melyek az ő szűkebb körü s korlátlanabb phantasiájukra úgy érzelmeikre semmi nemű hatást sem gyakorolnak. A „Corvina“ kiadványainak legnagyobb része unalmas a népre nézve, a „Hasznos mulattató“-t gyermekesnek találják, sőt Jókai legnépiesebb novellái iránt is igen kevés földműves embernek van ízlése.

Valóban nem lehet esodálkozunk azon, hogy a mi népünk a magyar irodalom ugynevezett „népies“ kiadásait kevés figyelemre méltatja, hogy az oly kitűnő „Vasárnapi Újság“, a jeles „Vasárnapi Könyvtár“, Boross Mihály különben derék munkái s néplagjaink legnagyobb része csak a középosztály körében talál olvasó közönséget, a míg a pórnép Tatár Péter rege-kunyhóiban s más ugynevezett ponyvairodalmi termékekben sokkal több élvezetet nyer. Nem a tárgy komolysága okozza ezt, hiszen alig hallgat szívesebben valamit a paraszt, mintha a természeti tüneménye-

ket, az élet csodáit, a föld idegen népeinek sajátságait avagy épen a csillagos ég rejtett titkait magyarázzuk meg neki, hanem tisztán és kizárólag az előadási módorban. Mig Tatár Péter s a ponyvairodalmi termékek a phantasiát s érzelmet ragadják meg, közvetlenül tárják ki tárgyukat a közönség elé, a mi ugy nevezett „népies irodalmunk“ nagy feneket kerít minden csekélységnek, vagy mint Hoffmann s Schmied Kristóf ifjúság-iratainál láthatjuk, jó akaratú, de hosszadalmas erkölcsi prédikációkkal untatja közönségét.

A ponyvairodalmat, melynek babona-terjesztő s erkölcsileg káros hatása oly anynyira ismeretes, ily táplálékok által ki nem irthatjuk. Szerencsére, van már a magyar irodalomban két oly vállalat, mely megfelel a kívánalomnak s mely általa célt legalább megközelítőleg el lehet érni, ha egy kis buzgalmat s tapintatot fejtünk ki terjesztésökben. Az egyik vállalat címe „Képes Néplap“. Kiadja a Franklin társulat (Budapest Egyetem tér 4. sz.). Ez egy hetenkint 8 quart lapon megjelenő ujság, melyben a politikától kezdve az adomákig minden elég tapintatosan van összegyűjtve s melynek ára egész évre, dacára, hogy képek is jönnek benne, csak 2 frt. s így e tekintetben is megfelel a nép igényeinek. A másik, sok tekintetben még tapintatosabban szerkesztett vállalat címe: „Népirodalom“. Megjelenik Aradon, Gyulai Istvánnál, időhöz nem kötött füzetekben, melyeknek ára terjedelmökhöz képest 3—20 kr, de mindenkor olcsóbb, mint a hasonkiállítású ponyvairodalmi termékeké. Ezek utóbbi vállalatot néptanítók szerkesztik s igen gondosan válogatják meg tartalmát, mely mindenkor tanulságos, de soha sem untató.

A „Népirodalom“ terjesztésének nagyon egyszerű módja az, ha a község honoratorjai vagy esetleg kis kereskedője (ez még czélszerűbb volna) több példányt rendelnek meg s azok közül néhányat ingyen szétosztva, a köznép figyelmét arra egyenesen felhívják. Gyulai Istvánnál tartalom- és árjegyzék mindenkor kapható s én csak emlékezetből ajánlom „Árviz Gergely története“, „A kővé vált kenyér“ című kis füzeteket. Hogy a kiskereskedők (boltosok) ennek elárusítását elvállalják, nagyon czélszerű volna az első évben bizonyos jutalmat ígérni számokra. Sokkal nehezebb dolog a „Képes Néplap“ megkedveltetése. A népnél már bizonyos műveltségi fok szükséges ahhoz, hogy valamire hosszas reá beszélés útján előfizessen, talán még mielőtt látta volna, a legtöbbször azonban ez teljes lehetetlen. Itt a tanító, jegyző, pap, bíró közül a melyiknek legtöbb népszerűsége van, tehet legtöbbet. Rendeljen meg maga számára egy példányt s annak számait adja át egy évig olvasni fűnek-fának. A kik érdeklődnek iránta, azok később is követelni akarják, ekkor magyarázza meg nekik, hogy — különösen ha ketten vagy hárman összeállanak — mily csekélységből (egy pár csirke árából) ki-

kerül a lap: mennyit nyernek azáltal. Mondja el, hogy félévre is elő lehet fizetni s eszközölje maga az előfizetést. Oly helyen továbbá, hol a nép már hozzá szokott ahhoz, hogy vasárnap délutánonként egy kis pipaszó mellett történő társalgásra a község házához járjon, rendeltesse meg a helyi lapon kívül, mely első sorban áll, a lapot az élelmes jegyző ide s ezáltal vesse meg alapját a jövőben felállítandó casinónak s népkönyvtárnak.

A leglényegesebb kellék mindebben az, hogy a népet mi magunk keressük fel s ne engedjük, hogy ott, hol az érzék a szellemi táplálék iránt már megszületett, az ápolatlan maradjon. Azonban a felkeresés se legyen erőltetve. Barátságos beszélgetés közben szólhatunk velők a vetésről, a marhák ápolásáról s lehetőleg ezzel egybekötve mondunk el egy „szép historiát, melyet éppen most olvastunk.“ Legcélszerűbb, ha a felnőtteket arra szoktatjuk hogy vasárnap délutánonként s a téli hónapokban más alkalommal is feljöjjenek a község házához. Ovakodnunk kell attól, hogy itt mindjárt kezdetben rendszeres előadásokat tartsunk, sőt inkább, hónapokon át vigyázni kell arra, hogy egyszerre minél több érdekest mondjuk. Az újságok s naptárak képeinek megmagyarázásaiból ügyesen mindenre ki lehet térni, de nem is szükséges ily mesterkelt kiinduló pontot találni; a jó vagy rossz idő, a vihar, a nyomor s szerencsétlenség s azon országos nagyhirű gyászos események (p. Deák halála, a budapesti árviz,) melyek minden egyes embert közeiről érdekelnek, igen természetessé, de a mellett tanulságossá tehetik a társalgást. Egy lámpa lángja a község házában, egy akácfa annak ablaka előtt igen alkalmas tárgyul szolgálhat a természet titkainak megmagyarázására. Egy bűneset valahol a szomszédban a történelemben vezethet be s még némi lélektani fejtegetésekre is adhat alkalmat (természetesen, nem iskolai modorban) s midőn így beszélünk nekik, bele vonjuk azt a „szép historiát,“ le vesszük a théka tetejéről a „Népirodalom“ vagy „Képes Néplap“ erre vonatkozó számát — s bizonynyal rögtön akad egy-két ember, ki azt otthon is szeretné elolvasni az „anyjuknak, meg a cselédeknek“. Ha akad, adjuk oda szívesen. Majd ha többször olvassuk s lehet már 9—7 emberre számítanunk, kik megmaradnak törzs olvasóknak, akkor kezdjük meg, hogy minden olvasott füzetért fizetessünk meg vele egy-egy krajczárt s ezen összegben hozassunk számokra új könyveket. Csak az istenért! alapszabályokkal s egyesület névvel ne álljunk rögtön elé. Majd eljön az magától is s annál biztosabb leend, minél jobban hozzájárul maga a nép annak megalkotásához. A phantasiát kell először megragadnunk, azután jön az olvasás-vágy felkeltése s ápolása. Ha ez megvan, a legszigorubb logikai következetességgel jön egymás után a népkönyvtár, olvasóegyesület, a takarékpártár, a biztosítás, a kisdudovoda, a faiskolák s annyi más nemes s jótékony eszme, melyet csak művelt népnél lehet meghonosítani.

Jegyzők és tanítók! Az előre haladt társadalom Önökre róvta fel ezen kötelességet. Nem áll ez törvényben, de egy erősebb szó: az erkölcs szava követeli ezt. Szövetkezzenek Önök — a hol lehet — a papokkal s a község intelligens elemeivel. E munkájokért nem leend egyelőre anyagi jutalmok: de az erkölcsi tudaton kívül, hogy anynyi embert mentenek meg szellemileg, működésök meg-

könnyebbülése s a nép elmaradhatlan hálája lesz jutalmuk. Jaj annak a tanítónak s jegyzőnek, ki kötelességét csak a törvény szavaiban keresi, jaj annak, kinek erkölcsi érzete nem sugja meg, hogy a nép szellemének ápolása legszebb s legfontosabb feladatai közé tartozik!

György Aladár.

VEGYESEK.

— Az egyetemes tanító-gyűlés, a melynek 3-dik megtartása ez évre Szegedre volt tervezve, az idénről elmarad. A szegedieket az ez évben ott tartandó országos dalár-ünnepély és ipar kiállítás, főleg pedig a nyomasztó pénzvizonyok, a melyeket az árviz okozta károk még súlyosabbá lesznek akadályozták annak tagjai elfogadásában. A midőn az erről szóló értesítés az 50-es bizottság 15-ös albizottságának közelebről tartott ülésén felolvastatott, az albizottság elhatározta, hogy ajánlja az 50-es, végrehajtó bizottságnak, hogy ezután csak minden harmadik évben egyszer tartassék ily gyűlés, és pedig a legközelebbi, ha lehet, Kolozsvárt tartassék meg, 1877-ben. Mi előre is örömmel fejezzük ki azért, hogy a bizottság megtisztelő bizalma felénk fordult; de kifejezzük egyszersmind reményünket is az iránt, hogy Kolozsvár s általában az erdélyi részek mindent megtesznek arra, hogy e bizalomnak minél teljesebb mérvben felelhessenek meg.

— A helybeli ev. ref. főtanoda előljárósága, a múlt hó 25-én, egy valóban lélekemelő ünnepélyt rendezett Deák Ferencz emlékének. A Sági László fenkölt szellemű és magvas emlékbeszéde, a Hegedűs István költői ihlettel írott, szép alkalmi költeménye, a melyet jeles történet-írónk — Szabó Károly — Gyula nevű fia nemes egyszerűséggel, de mégis oly hatásosan adott elő, továbbá több meglepő összhangzattal és kellő erélyvel előadott ének- és zenedarab képezték alkotó részét ez ünnepélynek, a melyről a nagy számmal jelen volt hallgatóságnak minden tagja a legjobb benyomással távozott el.

— A „Népnevelők Lapja“, a midőn a márc. 25-ki számában közli, hogy hány felőlől támogták a „népnevelők pesti egylet-ét a férjezett tanító nők alkalmazása kérdésében hozott határozatáért, „korainak elhamarkodott, — s talán (?) igazságtalannak“ is tartja azt a véleményt, a melyet e tárgyban nyilvánítottunk. Indokolja pedig e félékeny és circumspectus „kijelentés-ét azzal, hogy — tudtára — sem Pécselt (s ezzel a Pécselt megjelenő „Néptanoda“-ra céloz) sem Kolozsvárt nem tárgyalták egyleti gyűlésen e kérdést; tehát a mi kemény nyilatkozatunk csak magán vélemény.“ A bizony; mert mi itt a provincián nem vagyunk abban a kényelmes és kellemes helyzetben, hogy helyettünk mind csak az egyletek beszéljenek: s így nekünk a magunk fejből is kell kockáztatnunk „önálló“ véleményt nem egy kérdésben. Hanem azért az ilyen szerény véleményünktől még nem állunk el egy hamar csak azért, a mért t. lap-társunk velünk szemben egy olyan gyűlés lefolyására hivatkozhatik, a melyen „a szónokok higgadsága, a pro et contra tartott igen tanulságos, mondhatni, szónoki beszédek szépsége s a tanúsított önálló gondolkodás“ úgy elragadtak egy szerkesztőt, hogy még ma sem mer abban az ügyben „pártállást foglalni“, a melyet „nem csak egylete iránt való kötelességéből, de saját meggyőződése parancsolatára is védelmez. Nó, csak védelmezze — féltékenyen őrzött pártatlansága egész erélyével — továbbra is; mert ugyan csak szükség van a védelemre annak, a mi, — a mint újra is ismételtelhetjük — mind az emberi, mind a természeti joggal ellenkezik!

Felelős szerkesztő: VÁRADI KÁROLY.